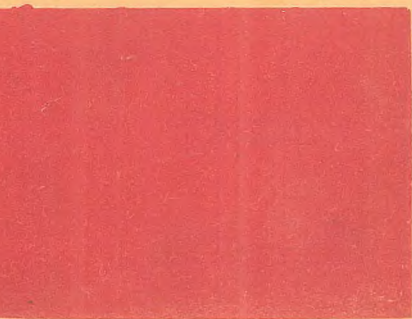
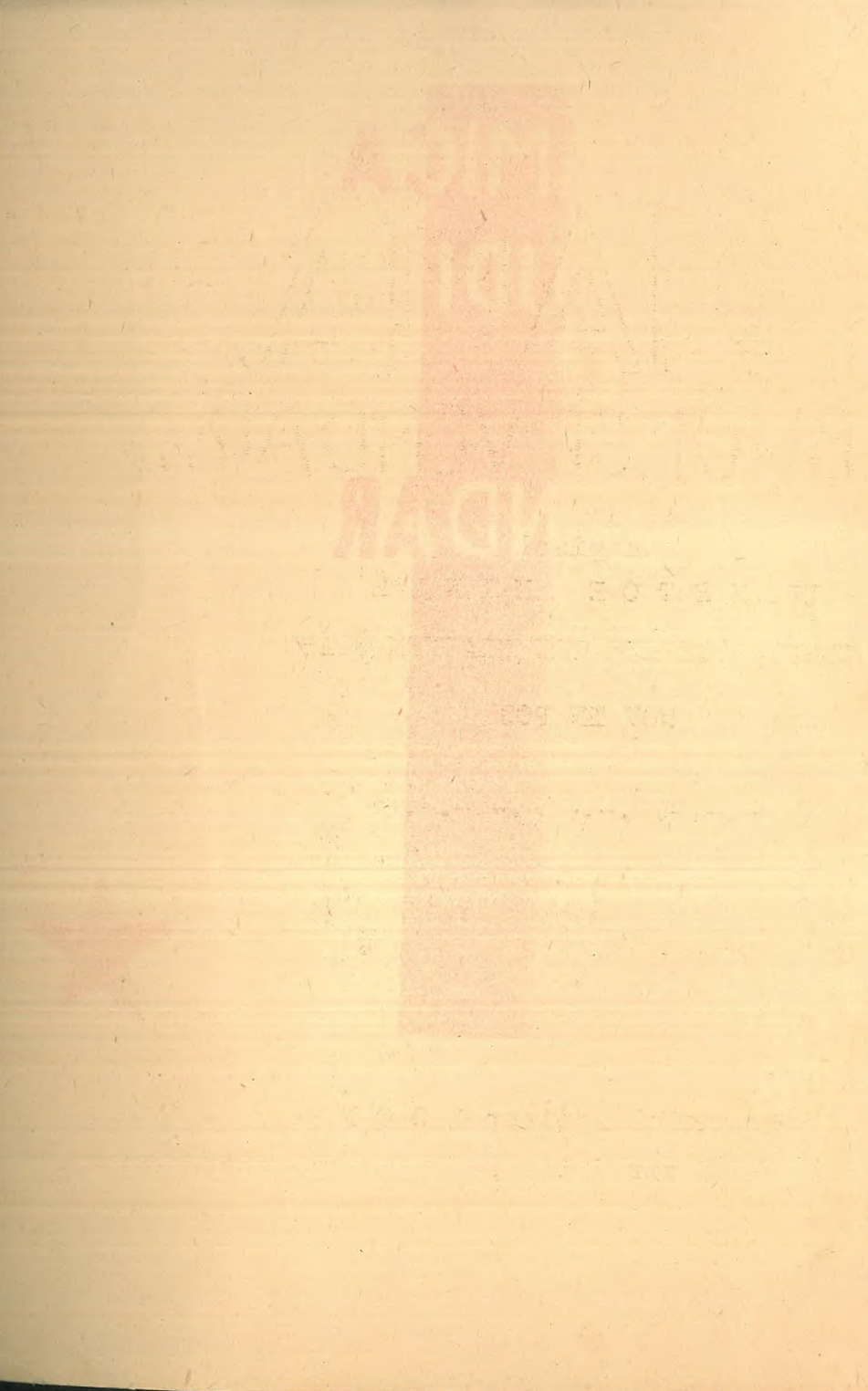

2500

MAMICA,
ZBUDI
SE
VENDAR...

MAMA ZNA SE VECAR...

napisal

DR. M E T O D M I K U Ź

VERSKI REFERENT PRI GLAVNEM ŠTABU

NOV IN POS

.....

1944

Razmnožil Agitrop M O O F

M s r i b o r

15654

N 04 -05- 2005/315

M a m a , zbuji se vendar

Pred menoj na mizi leži na rokah stigane in nekoliko oblaela fotografija, kateri ne bom pozabil, dokler bom živ. Vtisnila se mi je v oči in možgane izzagrizla v srce tako globoko, da boli.

Vse mogoče so že gledale oči damšnjih ljudi in velikokrat me je bilo strah, ko sem hodil skozi požgan vasi. Privedi se človek po legoma tudi teradninim ostankom prijemnih slovenskih vasi, črnikov, ki se dvigajo k nebu kot stisnjene pesti, kličejo pravično kazen in zahtevajo maščevanje. Tudi ne moti več človeka, če vidi fotografijo obošenega slovenskega borca za svobodo in poleg njega smejoče se nemške vojake. Tako je res, da se človek v tednih in letih vsemu pravedi, nič manj, kot se privedi strogi in resni menih na smrt, o kateri razmišlja podnevi in ponoči.

Pred sliko pa, ki me gleda z mize, me je groza. Ne morem se je privediti in se je ne bom. Morde prav sedaj povečuje vso grozo še lepa okolnost, da se je izza oblakov usul jasan in čist snop sončnih žarkov, ki se kot otroci igrajo po mizi in brezskrbno svetijo po sliki, ki je resna in žalostna. Umikam fotografijo in ne zdi se mi prav, da bi tako vasle in lepe oči, kot jih imejo ti sončni otroci, gledale stvar, pred katero je človek groza. Bolj ko sliko umikam, bolj sončni otroci skače zanj. In kot bi mu kazal lepo igranje, se je dotakne, jo previdno poboja in veselo treskoči na roko, ki se

strese. Slika pa govori o njegovem zemskem bratu - otroku, a te strašne govorice mla di čarek ne more razumeti in ne more slišati obupnega joka svojega brata na zemlji.

Mo so se praki dovolj naigrali in na skakali po mizi, so odleteli. Njihov zemski bret pa je ostal sam na svetu in se joče ne prestanto, z drobnim lačnim glasom skuša zbuditi mater, ki leži na tleh in se noče zbuditi. Kako rada bi se zbudila, moj nepozabni in dragi slovenski bret, a povedati morem samo to, da jokeš zastonj, ker ni več sile na svetu, ki bi jo mogla zdramiti. Še le čez leta, ko boš že velik boš razumel, kaj se je s tvojo mamo zgodilo. Potolaži se, če se moreš, jaz te poln groze ne morem. Ne danes, ne jutri, ne nikoli.

-.--.-.-.-.

Tako nekako se je to zgodilo. Sonce zjutraj še ni vstalo, in ptiči so že peli, smreke, hrasti, buke in gabri so še molčali in spali globoko jutranje spanje. A toliko svetel je jutranji somrak že bil, da bi mogel v gozdu opaziti ljudi in če si pogleda pozorno, si videl, da so to Nemci in domobanci. Ptiči so utihnili, ker jih je zmotila ne navadna govorica, le čoja se je drla in ni hotela odnehati, čez pot pa se je počasi snil debeli polž. ki je že zdevraj pozabil čas, sonce in vse kar je le vstalo in posvetilo. Zagledalo je, kar je na Slovenskem že tolikokrat videlo, da grdo skozi gozd ljudi, ki jih ni mogoče nazvati ljudi, in vedelo je, da bo nekje spet gorelo in da bo spet tekla kri. Gozd pa je žarel v soncu, nebo dobilo mlečno barvo, bilo pa je svetlo, kot o svetločega lanu preden popoldne zaspi. Dalje

gore so se dvigale proti nebu pošasi, kot dim jesenskega pastirskega ognja in risale so čudne oblike na nebu, na katerem je zadnji krajec še poskušal svetiti. Jutro je bilo tako, kakršnega nam daje Bog v julijskem letu, pa v letu bridkosti in želosti.

Gozdne pošasti - ne, gozd pošasti ne ma, ker je prelep človeške pošasti pa so za čele obkoljevali vas, ki je stala na robu gozda in je še spala. Še petelini so zadremali, ko so poprej dovolj glasno in na dolgo pozdravili bližajoči se dan. V hlevu na koncu

vasi je mukala krava, gotovo so ji prejšnji dan prodali telička. Rože na oknu pa so začele odpirati oči in iskati sonce. Nemci in domobranci so vas obkolili, pustili zaščitnico in strnjen obroč, z vso ostalo silo pa so se vrgli na vas. Streljali in kričali so, da je bilo takoj vse zbujeno.

Že sem zapisal nekje, da je hudič boljši od Nemcev in domobrancev, ki iz dneva v dan teptajo slovenske vasi. Je hudiču sicer veliko do človeških duš, pa jih nemore pobrati kot bi jih rad. Ni njihov gospodar, tudi pobijati ne more, klavrna in uboga reve je v primeri z Nemci in domobranci. Ti so izgnali iz hiš vse, kar je bilo človeškega. Ljudje so v zgodnjem jutru napol oblečeni trepetali bolj od strahu kot od jutranjega hladu, otroci so jokali, le dojenčki so mirno in sladko spali, kot da bo groza in žalost šla mimo njih. Ker pa so mogli, so iz nesrečne vasi beželi psi, mačke in škorčkom, ki so se gredli po svojih hišicah na drevju, se je tako mudilo, da niso utegnili niti zapeti v slovo. Žival namreč dobro čuti, kdaj je hudoben človek blizu in ima srečo, da lahko ubeži. Ko so pričeli zganjati živino iz hle-

vov in prašiče iz svinjakov, si lahko slišal, da to delo opravljajo slovensko govoreči ljudje. Vaščani so kaj lahko spoznali, zakaj gre na glas pa se niso upali niti jokati, saj jih lahko doleti še hujše. Kines sta si živina in pošten slovenski človek po svoji ceni in usodi povsem enaka. Le sonce je še najbolj mirno gledalo ta prizor, ki je na slovenski zemlji tako pogost. Če bi hotelo sočustvovati z nesrečno deželo s tem, da bi ugasnilo svojo močeno luč, bi bila na Slovenskem popolna tema že tri leta.

Ko so izgnali in povežali živino, so se spravili nad ljudi. Kaj vse naj prestande človek, pa le in samo zato, ker je pošten Slovenec! Dekleta in žene so se branile, prosile in jokale, a ubrani se človeku, v katerem že zdavnaj ni kaplje človeške krvi, ne časti, ne vesti, ne ponosa. Nekako bi človek še razumel nemškega oficirja ali vojaka, ki se zaganja kot z verige strgani pes v slovensko ženo ali dekle, ne more pa razumeti domobranca, saj s tem skruni nič manj in nič več kot svojo lastno sestro in mater. Slovenski narod je pač tako majhen, da nas prevzajajo ni več kot za veliko družino in medsebojno žlahto. Vse to so gledali otroci, ki so sprva začudeni nehali jokati, a so kmalu spoznali s svojo čisto pametjo, da njihovim dragim grozi smrt. Male in uboge roke so hotele braniti svoje matere in sestre. A pretepali so jih s puškami in teptali z nogami, da so brez zavesti obležali po klatnih tleh in jim je tekla kri po skodranih glavah. Dobra in mlada slovenska kri, ki še ni mogla dvigniti orožja, a hoče vendar braniti, kar ji je dragega. Mor da se bo Slovencem gđaj rodil veliki slikar Brueghel in vse to naslikal, pa bo ena sama taka njegova slika dovolj jasno povedala, da

je bil betlehemeski umor otrok malenkost in da so bili nekdanji turški vpadi na slovensko zemljo le slabe norčije. Veliko vnitje in preganjanje je šlo po vasi, menda nič manjše kot če bi prišel že sam sodnji dan. Gotovo bi bilo boljše, če bi se hrib nad vasjo sesul in pokril vso to grozoto. Pošteni slovenski ljudje bi si sicer pomrli, a smrt se pozabi, saj pustiti za seboj lep spomin, take sramote in nečast pa nikoli in te spremlja v življenju kot nadležna senca do groba.

Gozd nad vasjo pa se je svetil v julij=skem jutru. Koliko lepša in boljša so njegova drevesa, čebele in muhe in jegovi skrivnostni mahovi in praproti; in imajo le eno željo in misel, živeti in biti pri soncu. Vas pod gozdom pa je gorela v ognju. Dim in plameni so se dvigali visoko, kot okrvavljene bele roke, ki prosijo pomoči, a utrujene in neuslišane omahujejo, pa se spet dvigujejo, dokler ne omagaajo. Hudo je prositi krivico, ki nikdar ne usliši, a v obupni žalosti poskuša človek tuji to. Kjer je šla prejšnji večer k nočnemu počitku mirna slovenska vas, je v zgodnjem soncu gorel velik ogenj. Ta je bil še edino a bridko in krvavo življenje, ki je ostalo od čive vasi.

Ta vas in vse, kar je počel sovražnik v njej in z njenimi ljudmi, naj bi bilo le pri spodoba in slika gorje, ki ga je prestal slovenski človek v zadnjih treh letih. Ne bi nikdar prišel ne do konca ne do kraja, če bi ne štaval in opisoval vsak zločin, ki ga je morala gledati slovenska zemlja. Zelo dobro pove o vsem ter na kratko 2. Objava Komisije za ugotovitev zločinov okupatorjev in njihovi= vih pomagačev z dne 5. aprila 1944 kjer pravi takole: "Hitlerjevci so takoj po vpadu 6. aprila 1941 in po zasedbi Sp. tajarske, Gorenj=

ske in vzhodne Dolenjske, kjer je približno 900.000 prebivalcev, zetrli so slovensko javno in kulturno žibvljenje, zaprli šole in ustanove, sežgali vse slovenske knjige in zaprli vse intelektualce in zavednejše kmete, delavce in gospodarstvenike. Poseben urad za utrjevanje nemštva jim je zaplenil vso imovino, gestapovci pa so jim oropali stanovanjsko opremo, denar in vrednote. V zaporih so jih zramotili in poniževali, nato pa 12.000 izmed njih odpeljali v Medičevo Srbijo, 18.000 v Paveličevo Hrvaško, kjer so bili brez sredstev. -Velik del izgnancev zlasti otroci in starčki, so pogrli od pomankanja. -Rad 60.000 kmetov in delavcev so nasilno odpravili v Slezijo..... tam so jih odgnali na prisilno delo kot sužnje v rudnike.....dekleta pa v vojaške javne hiše...Da zatro vsak najmanjši znak narodne zavednosti, so požgali slovenske domove, odganjali ljudi v koncentracijska taborišča, zlasti vprosluli Dachau, kjer jih je na tisoče pomrlo.....Skoraj dnevno so pokazali rafali na dvorišču jetnišnic v Mariboru in Celju, v Begunjah in v okolici Gradca. Skupina talcev v Celju javno obešena na mesarske kavlje, zataknjene skozi vrat. V Mariboru je moralo po pet žrtev naložiti ustreljene talce v rake in te na kamijone, nato se postaviti pred puške, naslednjih pet pa je moralo pospraviti spet te in tako naprej.....Število 80.000 tako poklanih in do smrti mučenih ljudi smatrajo naši zaupniki še za prenizko, saj je bilo okoli streljanih po več sto, v Gradcu pa tudi po tisoč ".V takozvani Ljubljanski pokrajini, poroča ta Objava, je bilo streljanih okoli 1.000 talcev, poginanih pa je rad 3 000 hiš, 800 vasi, v internicijo pa je bilo odgnanih preko 35.000

od katerih jih je samo na Rabu pomrlo nad 4.500. Dalje pravi Objava : " Nad 8.000 ljudi brez izbire so pobili fašisti na zahrb = ten način,vojaško sodišče v Ljubljani je na stotine ljudi osvobodilo na dol goletno in do smrti ješč....v zaporih, zlasti na kvesturi v Ljubljani pa so bile žrtve stur hotno mučene, da so kriki vsako noč odmeva li na ulico, ženske so bile posiljevale ..

Tako je zapisano v uradni objavi na še oblasti. Kar je zapisanega, je jasna res nica in ne potrebuje razlaganja. Neusmil e no se je razlezel okupator nad Notranje o. Pobil in požgal je v svojih vojaško popo no ma neuspešnih, a velikih in skrbno priprav = lejnih ofenzivah skoro vse, kar mu je s oven skega prišlo pod roke. Pogorele so pri zne vastoe v mogočnem krimskem in mokriške kra ljestvu, zgorelo je Visoko, Zapotok, Goro, Kr vave nači in vsi samotni zaselki v Mariboru sosedne božjepotne Marije, na Turnišču okoli kateri ure skoro ni več žive duše. P s kače kvečemu dolgotrni zajec, pa še ta ne more dolgo vzdržati gluhe tišine in dolge samote. Onkraj Iške je zgorelo Matje, Padež, Poljek Radjek in vse, tudi kot v pravljici skriv nosne čebe in mlini ob vodah, ki te o skozi borovniško Peklo. Onkraj Blivnice in od Nem = cav požgane velike Cerknice so gore samot ne hiše in vasi ob velikem jezeru in popol = noma je požgano eno izmed najstarej ih sloven skih mest, ponosni Lož. Če se vrnen na Bloško planoto, težko najdem vas, ki bi bila cela, Ravnik in njegova prijazna cerkvice je popol noma požgan, prav tako vasi med Loškim poto = kom in Goro in ni več žive duše v njih. So =

dravica, velik kraj z bogato lesno trgovino in suho robo in središče sveta med Slesom, Sv. Gregorjem, Bencarjem in Travno goro, je bila požgana iz zraka in okupator ni ni ti za hip pomislil, da prebivajo v njej ljudje. Čez Malo goro pelje pot v Suho krajino. Rvirče, Hinje, Vrhovec, Polom, Lopača in lahko bi naštel še do petdeset vasi, ki so porušene in požgane. Na kratko povedano je tako : Okupator, ki je toč vršil svoje velike ofenzive in zračne napade, je sicer dobro vedel, kje ga čaka naša skrbno pripravljena zaseda, a te se je nevojsško in boječe izognil, svojo jezo pa je stresal nad nedolžnimi vasmi in ljudmi.

Še pogledam sedaj na Dolenjsko, koliko vasi je požganih ! Dolenjsko prestolico Novo mesto so porušili nemški zvižoni, čete z bočjepotnim vzplazom so požgali Nemci in domobrancji. Kmalu bo trava prerastla, kjer je stala belokranjska vas Hrest in malo je ostalo sledu od dolenjskih vasi pod gozdovi in med vinogradi. Je skromno in bežno popisovanje je to. Kdo bi našteval še vasi med Suho krajino in plodnim stiškim in šerpiškim poljem in od tu do Javorja, Pače in Litoglave, pa od tu čez Grosuplje in Smarje do Sv. Ance? Povsod dobiš požgane domove, ohišeh pa, ki so stali v samotnih gmejnah in o prijaznih krčmah ob cestah že skoro nič sledu. Pogorišča in razvaline je prerastla trava in mah in letos poizkuša cveteti še srebot.

Kje so ljudje ? Nekaj, a malo in srečnih, se je stisnilo pod streho k dobrim ljudem, veliko jih je pomrlo v koncentracijskih taboriščih, veliko pa jih živi Bog ve kje po svetu. Drugi so bili streljani kot uporabniki in nevarni fašističnemu redu ali v za-

— — — — —

Vrnem s k fotografiji, ki me neprestano glade z mize. Kje sem dobil sliko in kaj vidim na njej, me bo vsak vprašal. Foto grafijo so partizani dobili pri ubitem nem= skem vojaku, ki je tisto jutro storil po= slednji zlo in na slovenski zemlji pa tudi na svetu. Na naši zemlji in na svetu je to po en zločinec manj. Za tem Nemcem se vidi na fotografiji v ozadju pravkar požgana kme= tija, opaziti je še dim, ki se vleče od zo= glenelih trenov. Pred nogami tega Nemca le ži mrtva žena. Kri ji teče iz razbite gle= ve, lesje so ji raspuščeni in obrez umazan od prahu in blata, v katerem je ta sloven = ska žena izbojevala svoj zadnji boj in zad= njikrat videla sonce. To materi se spenje otrok, ki je star morda tri leta. Grabi in drži jo okoli vratu in vidi se, da obupno joka, kajti obraz mu je od joka, solz in slin nabrekli in njegovih oči ni nogoče vi= deti. "Mama, zbudi se vendar, zakaj spiš!" tako se mi zdi, da prav za gotovo kliče ta moj slovenski brat svojo mamo. Nemški vojak pa vse glade tega in mirno. Morda se ce lo smehlja, brezbržno kadi cigareto in nje gova senca pade mrtvi mimo nog na lužo krvi.

Ob tem prizoru me muči sto in sto vprašanj, a od teh vprašanj me vodi prva misel, da otrok ne joka zastonj in da mati ni zastonj umrla. Po govori se človek v teh dneh zadovolji s splošno frazo : potrebne so žrtve. A teh žrtev je veliko in tako različne so. Če pade slovenski vojak, je žrtev, a pa del je v boju. Če pade izdajalec je žrtev samega sebe, drugega ali nekakega tretjega, vendar, če ne bi bil izdajalec, bi ostal živ.

bavo nemškimi vojakom. Zelo pogost je namreč primer, ko morajo nič hudega sluteči domoči ni ob nemških ofenzivah nositi municijo in ko so že dovolj utrujeni, jim Nemci velikodušno dovolijo, da smejo domov. Veseli se ljudje vračajo, a ne narede trideset metrov, ko jim zašno Nemci streljati v hrbet. Preplašeni beže, a nazadnje mrtvi popadajo. Za tako strahotno igranje ve nemška in domobranska komanda. Kakšen bo naš obračun ?

Na Primorskem gore vasi in izgleda, kod da Nemcem in domobrancem te lepe, s ta-kim trudom zgrajene vasi niso drugega kot grada, ki jih lahko zažge vsak in kadar ga je volja. In red bi izvedel, kdo je v Jagrščah vlomil v cerkev in v tabernakelj, razmetel po tleh posvečene hostije, Boga samega, v mon stranco pa vteknil v Ljubljani tiskano domobransko brošuro "200?". Kdo je streljal v šbreljah v glavni oltar in potem zakuril ogenj v cerkvi ? Kdo je v Masorah pometal v ogenj osem člensko družino ? Kdo je odgovoren za strahoten zločin v Tominju, kjer so ponoči polovili vse moške, jih zepri v senik, ga zažgali in streljali vanj s trojnicami in kar ni uničil ogenj, so uničile krogle ? Kdo stiske našim dobrim in zavednim Primorcem prste, jih vlačí za lase, slači do golega, skruni čene in dekleta, iztika oči, jim živin vrže na čelo srp in kladivo, trga nohte in živim reže kožo s telesa ?

Zadnje dni je doživela Metlika z žumberkom svojo veliko strahoto. Sovražnik je pošilgal, ubijal in posiljeval staro in mlado. Kateri sovražnik ? Ne motimo se in ne nasedajmo, Nemci in ustaši so jih vodili . In zato bodo plačali. Naš račun bo še natančnejši, kot je že bil obračun naših borcev, ki so jih pobili preko tisoč .

Če pade nedolžen človek, je žrtev. In na-
 zednje le pride vprašanje, čemu in zakaj
 so žrtve potrebne? Da bi se zadovoljil sa-
 mo z izrazom, da se pokladijo žrtve na ol-
 tar domovine, se mi zdi, da ni s tem pove-
 danega ničesar, ker takega izraza sem nave-
 jen še kot otrok iz ljudskosloveskih beril.
 Potem sem takrat moral prepovedati cesarsko pe-
 sem in potem za to Božo privede, sem se po-
 tem prav ob tej frazi čez leta resno vpra-
 šal, kaj in kdo je pravzaprav domovina za
 katero naj bi bil človek pripravljen žrtvo-
 vati samega sebe. Danes mi je obojen pojem,
 tako domovino kot žrtve jasen. Žrtev je pr-
 vi temeljni kamen pri silni mogočni zgrad-
 bi nove domovine, take, kakršne nismo ime-
 li še nikdar in bi je ne imeli, če bi ne bi-
 lo žrtev. Slovenci imamo že dolgo svoj Iz-
 glav, Savo, Ljubljano in tejaške vino-
 grade, dolanjske Gorjance in Belo krajino
 in še sto in sto drugih krajev, a ne bi po-
 gel reči, da je bilo to prava domovina. I-
 šolko v gore je moral človek iti, kjer je a-
 mu jasno nebo in solnce kazala vso lepoto
 naše zemlje, da je vsaj za breme trenutka
 mogel spoznati srečo in veselje svoje do-
 movine. A ko se je vračal domov, mu je pri-
 da že na vlaku postalo jasno, da je bilo
 vse, kar je videl, le lep in bležen praznik,
 prave in srečne domače zemlje pa da ni nikjer.
 Še več. Okraj črte, ki naj bi po dogovoru
 Slovincem tujih ljudi pomohila državno me-
 jo, je ostalo še toliko slovenskega življe-
 nja, še več pa ga je bilo in je raztresene
 ga daleč po svetu, kot da bi raznesel veter
 cvetove s košate lipe. Danes mi je jasno,
 da ne more biti prava domovina nič drugač-
 na, kot preprosta človeška družina, v kateri

ri najde in dobi človek vse, predvsem pa
ker najbolj rabi, ljubezen in še ljubezen.
Če družina razpade, propade in se razdro-
bi, vemo, zakaj se je. Zunanji in notranji
vzroki so jo razbili. Korda beda in druge
nesreče, pa tudi napačno družinsko življe-
nje, grešne in nepravde pot staršev ali o-
trok. Odveč bi bilo prenašati tako razum-
ljivo sliko na naše življenje v nekdanji
slovenski domovini; vsi, če smo iskreni,
moramo priznati, kakšno in kako napačno je
bilo naše življenje, ni pa odveč na vsa
glas povedati, da so nas Slovence bolj no-
tranje kot zunanje bridkosti privedle prav
na rob prepada. In nad tem prepadom smo
se šele zavedli pa tudi spoznali, kam prav
zaprav lahko pademo po svoji nezvestobi do
samega sebe, po svoji neiskrenosti, brez-
božnosti do usode in življenja svojega bli-
njega, po svoji samogoltnosti in še po ti-
sočernih svojih napakah. Da smo se zavedli
na robu prepada in da smo spoznali samega
sebe, zato so potrebne vse sedanje in tri-
letne žrtve. Zato so žrtve prvi temeljni
kamen bodoče in boljše domovine, ki bo
vzrasla iz nas, očiščenih po trpljenju. Slo-
venska zemlja bo še naprej ostala v isti
lepoti in istem bogastvu, kakršno nam je od-
vselci v svoji pameti ustvaril Bog, po
svojem življenju pa bo taka, kakršni bo-
mo mi, ki smo njen del. Iskrenost, spo-
štovanje in zvestoba do vseh naših svetih
slovenskih žrtev nam brani, da bi naše
življenje delalo bodočo domovino slabo in
nesrečno, saj mora postati novi slovenski
človek poštenja, previčnosti in ljubezni.
Če pa bomo ostali vključ temu samo volko
vi v ovčjih oblekah - neverjetno se člo-

vek lahko potvarja in pretvarja - je več kot gotovo, da bodo na slovenskem spet kmalu hudi in žalostni časi.

Kedar stojim na vrhu visoke gore in gledam pod seboj del svoje domovine, ki je za svojo srečo položila prve temeljne kamne v svojih dragocenih žrtvah, pod požganih domov do ustreljenih talcev, pobitih in onečaščenih slovenskih mater in deklet do otrok, ki skoro ne poznajo več svojih domov, in ko gledam in premišljam še da- lje vso nesrečo tisočerih bog ve kje na severu, jugo vzhodu in zahodu, bi najrajši vprašal ves slovenski narod, kako je to, da bodo vse te žrtve le za nekatere sloven- ske ljudi zastonj? Koliko ljudi se namreč še danes ne zaveda, da stoje pred prepadom in to sami, brez pomoči in jih lahko vse- ka najmanjša spa vrže v globočino. Ali morda res mislijo, da bodo Nemci tisti, ki jim bodo v tej hudi nevarnosti blagohotno ponudili rešilno roko? Prav ko gledam slo- vensko zemljo, se mi zdi vseh teh ljudi le škoda. Koliko od teh ljudi je delalo hude zločine in grozodejstva, o vsi vemo, da ne vsi. Koliko jih je, ki se niso ne spočetke in se še danes ne zavedo, kako so se odda- ljili od naroda, kam so gašli, pa ne po svoji lastni hudobiji. Škoda in stokrat škoda teh ljudi, ker niso hudobni, le sle- pi kot sova podnevi. Nič manj toplo bi jih domovine ne sprejela in jim ponudila svo- je krepko in varno roko, ko so tople in močne barve zoreših slovenskih virograd = dov in gozdov, ki se oblačijo vsak dan v lepše obleke. Ti ubogi domobranec, ki nič ne misliš in nič ne gladaš, poglej sloven- sko zemljo in poslušaj njen glas in slišal boš, da ti kliče vsako njivo in vsako drevo

iskreno prošnjo : Vrne se ! razrušene vasi in požgani domovi pa ti groze. Grozi ti to liko prelite slovenske krvi, grozi ti jok in žalost, ki so jo enako kot ti ob-lečeni domobranci prizadejali slovenskim ljudem. Ne napačni poti si, če si danes misliš, saj nisem ničesar storil proti narodu in če sem sedaj domobranec, potem, ko bo uničena nemška zver, tako včas ne bom, te

krat pa bom šel in se pridružil zmagoslavni Titovi vojski. Take tvoje misli so na pačne, kajti takrat bo prepozno. Vse gorje, prizadejano od kateregakoli sovražnika slovensko zemljo in ljudi, bo takrat padlo tudi na tvojo glavo in boš prav tako poklican pred narodno sodbo. Na tvoj takratni izgovor : nisen, moril, nisem po-šigal, se naše zmagoslavne krogle ne bodo nogle ozirati, tvoj takratni izgovor bo šum našega zmagoslavja in dnevi krvavega obračuna zdaleka prevpil in delil boš usode velikih zločincev, ta pa bo edino le smrt.

Premisli vse to : sedaj še lahko popraviš v tistih velikih dneh pa ne bo časa ne odpuščanja.

---.---.---.---.---.---.---.---

Bolk kot ogledujem fotografijo pred seboj, bolj mi raste iz vse te grozote naša lepa slovenska zemlja in še bolj razumevam, da pravzaprav nobena, še tako strasna črtev, ki jo je dal naš narod, ni preveč lika za vso lepoto in vse posebnosti, katere nam iz dneva v dan ponuja slovenski svet. Le s pošteno in čisto roko je treba seči po njih in naše bodo danes in za vselej.

Triglav, Gospa Sveta, Maribor, Ljub-

ljana, Trst in Gorica niso le prazna imena, pač pa simboli posebne lepote in posebnosti slovenske zemlje. Ne moremo se čuditi, če je slovenski praded poimenoval svojo najvišjo goro po bogu Triglavu, saj je, ker je mogočen velik in nepremagljiv postal tudi nam v težkih in bridkih dneh prisrčnega dobrega, lepega in močnega, ker ne more podleči še tako hudemu sovražniku. Pod njegovimi nogami leži Gorenjska, ki ji pravimo najkrajše, da je ponosna, sončna in zdrava. Je v svojem zdravju lepa, kot da je pri njej vselej samo nedelja, brez težkega in umazanega delavnika. Njene planine žare kot skrbno unita okna v soncu, travniki so kot dragocene preproge, v katere so zvezde, sonce in Sava. Viskale pravljice, ki se jih človek ne naveliča nikoli. Njene vode so kot zdrave otroške oči in ne lažejo, ker so pravkar rojene. Vasi so ponosne od zdravja in rož in so rodile velike Slovence od njih največjega, Pavca iz Vrbe. Na Gorenjskem so Brezje, a brezjanska Marija je pregnanka v Ljubljani.

Čez planine in skozi tunel pelje pot na Koroško, kjer je Gospa Sveta, Lenežji kamen, Celovec, Beljak in slovenska zibel. No, človek, še popotni cigan ne pozabi svojega rojstnega kraja, tudi mi nismo pozabili zibel slovenstva. Nismo pozabili na Dravo in Veliko jezero, na pašnike in skrivnostne samotne kmetije med slečeni in rdečimi rožami. In pod Peco spi slovenski kralj

Matjaž, ki mi pravi svoj pravi koroški dro.

Ob Dravi, na obeh bregovih leži slovenski Maribor. Nad njim so vinogradi, iz katerih se vidi Pohorje, ki je zeleno poleti in pozimi. Od te kraljevske gore na levo in desno pa ne prešteješ ne gričev in ne več imena velikim in plodnim ravni nam. Zelena štajerska pravimo po navadi.

Je zelena in vse na njej raste z veliko in nepremegljivo silo, od posebno zele nega bora do akacije in hmelja, ki sto ji v vrstah kod dobro izurjene vojske. To je zelena tajerska naših dreves in na zelenih klobukov, oblek in nogavic in jezika, če skoraj ne razumeš. Nad Mariborom je še slovenski svet, čeprav je morda kdo sklenil drugače. Ne da se kraju ne deželi vzeti jezika, kot se lahko preobleče nevšečna in strgana obleka. Če je Celje danes Cilli ali na premoğu bogate Trbovlje Trifail, kaže samo kako smešen in zmešan je svet, ki to verjame.

V Prlekiji je doma ajda in je to tak svet, da se ti zdi čudno, če ne srečaš med jelšami in topoli ciganskih otrok in kadečih se ognjev. Slovenska Panomija je to in na njej zahaja sonce kot velika mleča žoga.

Gorjanci so vrhovi dolenjske zemlje in se spuščajo kot strmi slapovi v Belo krajino, a se končajo kot dolga miza da lež v hrvaški zemlji, Dolenjski svet je z Novim mestom posebna lepota. Vinogradi na Trški gori, gričevju ali kje pod Hmeljnikom so manjši kot štajerski in dolenjske zidanice take, da kje lahko udariš z glavo v strop, če si le prevneto počastil svetega Martina. V tem je dolenjska lepota, da je vse nizko in majhno, pre majhno za čredo otrok, ki se pehr in pritepa za edino okno, da bi videlo tujca, ki mu drsi skozi vas po ilovnati stezi, ki naj bi bila obenem celo vozna pot. Vrašel bi se nevešč in nespreten človek, je to nemarnost ali revščina? Ni. Le prava in čista dolenjščina je to, ki jo je pravilno doumel Jurčič iz Muljave, ki je tej

šegavi in brezbržni zadovoljnosti ustvaril nesmrtnega Dolenjca, borca s hudičem, Don Mihota Krjavljca. In ta Krjavelj seže še v Belo krajino in se konča nedoločeno nekje ob Tolpi, v deželi Vlahov, ki so boljši trgovci kot ljudje. Od Novega mesta je pogled proti kočevskemu Rogu, kjer se začne zemlja, ki je izgubila ljudi in je prazna, kot bi prišla to uro iz božjih rok.

Bela, pa prašna in blatna obleka dolenjske ceste, pripelje človeka v Ljubljano. Ob cesti so vasi, večje in manjše, kakršna je zemlja, gozd in človeške roke. Na ovinku od Lavrice se zasveti Ljubljana in zdi se, da zeste iz Barje in jelš in da ji ne Rožnik ne Grad ne pustita, kamor bi se ju zljubilo. Kot v tolažbo je zato z leve strani pozdravlja Krim - slovenski Olimp in z njim drugi slovanski kralj Matjaž, ki pa bo za spal še sočni dan. In Krim pozdravlja Mes = to še v imenu Potravnjske, dežele brinja, leskovih grmovij, menešijskih senožeti in gozdov, v katerih se človek izgubi vsaj vsake pol ure. Od Polhovega gradca stražijo Ljubljano vrhovi s čudnimi oblikami, izpod Sv. Duha pa, od brezoviške strani, vozijo v mesto vlaki iz slovenskega Trsta in sončnih dežel.

Mesto, ki ne pozna megle, pozna pa dneve v soncu pod modrim nebom, je slovenska Gorica, za katero so se sovražni ljudje še posebno trudili in se še danes brezuspešno trudijo, da bi jo napravili za slovenske sovražniku vdano in predano mesto. Če se v mestu, pod zaščito Nemcev skriva še peščice prodanih slovenskih duš, s tem še ni rečeno, da vsak, ki ga greje goriško sonce, enakako misli kot nemški podrepaniki. Posebnost tega mesta je, da se je pod fašizmom z nad-

Profijske stolice skušal izriniti slovenski jezik iz slovenskih cerkve, pa se prav zato, ker je Goriška slovenske, to ni posrečilo.

[illegible]

Čas je, da spravim sliko z mize. Vem, tudi če jo strgam ali zažgem, mi bo ostala nejnja groza za vselej pred očmi. V veseljih in jasnih dneh svobode mi bo kot spomin na te žke in bridke dni, skozi katere je moral iti naš narod, v težavnih in utrujenih dneh pa resen opomin, naj ne neham ljubiti in delati za svojo zemljo in za svoje ljudi. Z nasmehom in popolno nevero sem včasih prebiral berila in za denar kupljene in naročene pesmi o domovinski ljubezni. Priznam, da pa tudi ni bilo nikogar, ki bi mi pokazal pot do prave domovine in domovino samo. Ta slika in vse slovenske žrtve, pa kažejo pot. Glasno in neprenehoma bodo klicale : Te zemlje, na kateri stojiš in živiš je vredne cene našega življenja. Le tej služi in jo ljubi, tako danes kot vselej !

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

